

- 06.02.2018. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>. – Назва з екрана.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів[Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2234-19>. – Назва з екрана.
 4. Про виконавче провадження [Електронний ресурс]: Закон України від 02.06.2016 із змін. внес. згідно з законами України: за станом на 06.02.2018. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/para3#n3>. – Назва з екрана.
 5. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.1984 із змін. внес. згідно з законами України: за станом на 06.02.2018. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. – Назва з екрана.

О. О. Зінченко

студ. IV курсу,

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., проф. Л. М. Токарчук

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЗА НОВИМ ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

У ст. 55 Конституції України закріплено, що кожна людина має невід'ємне право на судовий захист [1]. Разом з тим, сьогодні серед науковців все частіше обговорюється питання: де закінчується реалізація права і починається зловживання ним?

У новій редакції цивільного процесуального кодексу України у ст. 44 законодавець закріплює перелік підстав, що мають форму дії та можуть вважатися зловживанням цивільними правами, а саме:

1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, що спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення [2];

2) подання декількох тотожних позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів), або подання декількох позовів з ана-

логічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, з метою маніпуляції щодо розподілу справ між суддями;

3) подання завідомо безпідставного позову, безпредметного позову, або позову, спор у якому має штучний характер;

4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог чи завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача), що призведе до зміни підсудності справи;

5) укладення мирової угоди, з метою завдання шкоди правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі.

На жаль, законодавець не дає чіткого визначення поняття «зловживання процесуальними правами», проте, кандидат юридичних наук А.В.Юдін у своїй праці запропонував розглянути дане поняття як «особливу форму цивільного процесуального правопорушення, тобто умисні недобросовісні дії учасників цивільного процесу (а в окремих випадках і суду), що супроводжуються порушенням умов здійснення суб'єктивних процесуальних прав і здійснювані лише з видимістю реалізації таких прав, пов'язані з обманом відносно відомих обставин справи, з метою обмеження можливості реалізації або порушення прав інших осіб, що беруть участь у справі, а також з метою перешкоджання діяльності суду щодо правильного вирішення цивільної справи, що тягне застосування засобів цивільного процесуального примусу» [3, с. 58].

Якщо розглядати зловживання правами як «правопорушення», то цивільним процесуальним кодексом передбачені наступні види відповідальності:

– залишення без розгляду або повернення скарги, заяви, клопотання (ст.44);

– штраф у сумі до від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; у випадку, якщо зловживання процесуальними правами повторюється, суд з урахуванням конкретних обставин стягує у дохід державного бюджету з відповідного учасника судового процесу або відповідної іншої особи штраф може сягати до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (ст. 148);

– внесення на депозитний рахунок суду грошової суми щоб забезпечити у майбутньому можливе відшкодування витрат відповідача на професійну правничу допомогу та інших витрат, які має понести відповідач у зв'язку із розглядом справи у разі якщо позов

має ознаки завідомо безпідставного або інші ознаки зловживання правом на позов (ст. 135);

– суд, з урахуванням конкретних обставин справи, має право стягнути штраф як з учасника справи, так і з його представника (ст. 148).

Аналізуючи вищевказані новели цивільного законодавства, можна зробити наступні висновки:

По-перше, у ст. 44 ЦПК під зловживання процесуальними правами підпадають лише дії учасників судового процесу. На нашу думку, зловживання може мати також форму бездіяльності: неявка до суду або ненадання доказів.

По-друге, виникає питання щодо обґрунтованості визначення позовних заяв, скарг безпідставними чи такими, що мають штучний характер та відповідно прийняття такої «санкції» як залишення без розгляду або повернення скарги, заяви, клопотання, адже немає чітко визначених критеріїв, за якими суд повинен здійснювати оцінку доказів, та виявити зловживання правами до стадії судового розгляду.

Що ж до досягнення мети застосування відповідальності за зловживання процесуальними правами, то ані повернення заяви, ані залишення її без розгляду, а для деяких навіть грошові стягнення, не забезпечить превентивної, регулятивної та попереджувальної функції таких заходів в повній мірі. Адже повернення і залишення заяви без розгляду, згідно зі ст. 185-186 ЦПК України, не позбавляють особу права повторного її подання.

Список використаної літератури

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28 червня 1996 зі змін., внес. згідно із законами України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Назва з екрана.
2. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 18.03.2004 зі змін., внес. згідно із законами України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. – Назва з екрана.
3. Юдин А. В. Злоупотребление процессуальными правами в гражданском судопроизводстве [Текст]/ А. В. Юдин. – СПб.: Издательский дом С. Петерб. гос. Ун-та; Изд-во юридического факультета С. Петерб. гос. унта, 2005. – 360 с.